

A HELY SZELLEME, AHOL E KÉPEK JÓL ÉRZIK MAGUKAT...

SZAPPANOS ISTVÁN FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSA

Egy kortárs képzőművészeti kiállítás mindig valamilyen közegben nyer elhelyezést. Egy kiállítás alkalmá, helyszíne, témája, kiállítója mindig okok által meghatározott. Nos, így van ez ma is, amikor *Szappanos István* kiállítását nyitjuk a 2013. évi Kárpát-medencei Szabadegyetem programjai között,* melyet a Lakiteleki Népfőiskola és a Nemzeti Fórum szervez. Egy ilyen szellemiségű szabadegyetem keretei között, amely – így fogalmazok – a nemzeti lét, létezés és a nemzeti kultúra aktuális kérdéseivel foglalkozik, nem véletlenül kap helyet egy ilyen kiállítás, nevezetesen tehát Szappanos mesteré. Ami egy ilyen program keretei között nyíló kiállítás, annak valamilyen áttételes módon illeszkednie kell ebbe a gondolatiságba. Itt két szempont fontos: az illeszkedés és, hogy áttételes módon. Az *illeszkedés* jelen esetben azt jelenti, jelentheti, hogy olyan festő munkáit lássuk, aki hisz abban, hogy a képzőművészetnek is van (lehet!) *nemzeti* karaktere. Erről ma rengeteg vita folyik. Posztmodernitás, multikulturalitás, globalizáció. Szitokszavak is lehetnek, de egyben e kor jelenségeinek, folyamatainak megjelölései is. Kétségtelenül igaz, hogy a művészet nyelve, nyelvrendszer (pro-zódíaja!) is, pl. Európában egységesül.

Ám azt is tapasztaljuk, hogy ugyanakkor minden nemzet büszke is saját – és igenis elkülönült – művészetére. Vannak alkotók, aki ebben *vagy* így *vagy* úgy nagyon karakteresen foglalnak állást, s kétségtelen, hogy a kortárs képzőművészetben rendkívül erős egy internacionális kifejezőmód és szemlélet ereje. Nos, *annál is inkább* rokonszenves, ha egy alkotóművész igen karakteresen és nagyon határozottan hitet tesz amellett, hogy ő nem csak szemléletét, de gyökereit, forrásait is nemzeti kultúrájában, természeti szépségeiben keresi. Mai kiállítónk: Szappanos István művésze ilyen.

Említettem azonban egy másik kifejezést is, s ez az *áttételes módon*. Igen! Fontos, hogy a művészetet ne a propaganda eszközének tekintsük (tekintsék), ne is várjunk el tőle, régi szó, letűnt szó, szerencsére: agitációt. A művész érvei művésziak legyenek, s ez nem tautológia, hanem annak jelzése, hogy a művészetnek érzékletes, emocionális és személyes eszköztárral kell élnie, hogy művészet legyen, hogy művésztette váljon.

Nos tehát: a mai kiállítás megfelel a kívánalmaknak. A Kárpát-medencei Szabadegyetemen belül egy igazi, valódi Kárpát-medencei művész képeit

látjuk, aki ezen belül a magyar alföld szülötte, sőt a közeli Kecskeméti. Az ő esetében meghatározóak ezek a körülmények: a születés helye, a származás, hogy ráadásul a Szappanos család egy sok évszázadtól itt gyökeresedett, jeles kálvinista család, súlyos szellemiségű felmenőkkel, polgárokkal, akik között országgyűlési képviselő és meghatározó értelmiségi egyaránt volt, s művészi adottságait, képességeit is tudta kitől örökölni, továbbvinni, ugyanis édesapja is jeles festő, elsősorban akvarellfestő volt, bár a kor nehézségei miatt nem tudta azt a pályát befutni, amely indokolt lett volna.

* Elhangzott Lakiteleken, 2013. június 25-én.

Estefelé

Szappanos István, mai kiállítónk 1945-ben született, tanár, képzőművész. A rajz iránti vonzalma korán jelentkezett, így érettségije után Szegeden folytatta tanulmányait, az akkori tanárképző főiskolán rajz-földrajz szakon, 1964 és 1968 között. Kitűnő mesterei voltak Fischer Ernő, Winkler László és Cs. Pataj Mihály személyében. Később diplomát szerzett a Magyar Képzőművészeti Főiskola Rendkívüli Rajztanárképző Tagozatán, majd a József Attila Tudományegyetem pedagógia szakán is. 1968 óta tanított. 1977-től 2002-ig a Kecskeméti Tanítóképző Főiskola oktatója, tanszékvezető tanára. Vizuális pedagógiából könyveket írt, a nyolcvanas évektől oktató filmeket készített. Sok tanulmányi utat tett. Különböző elismerései között fontos számon tartani a Székely Bertalan díjat (1966), a Magyar Felsőoktatásért díjat (1992) és a Katona József díjat (1999). A festészet a szem ünnepe, állítja és vallja a művész, s ennek megfelelően nem a redukált színek jellemzik festészetét, s nem a minimalista szemlélet.

Szánjunk egy mondatot arra, hogy valaki a tanítás mellett, azzal együtt lesz művész, vagyis miként viszonyul a tanárság és az alkotóművészet egymáshoz. Nagyon régen összetartozik a két terület, de érdekes, hogy míg az irodalom tanártól nem várják el, hogy ő maga egyben mindenképpen költő, író is legyen, az ének tanártól nem várják el, hogy pl. előadóművész legyen, addig a rajztanár akkor igazi, ha egyben alkotó is. E témáról nagyon frappáns vélemé-

nye volt Egy Józsefnek, aki szentenciái között egy helyütt így írt: „A rossz művész csak rossz tanár lehet, jó tanár csak jó művészből lehet.” Egy álláspontja világos, s csak *jó művésznél* is csak így fogalmaz: *lehet...* Nos, kétségtelen, hogy a tanárság és az alkotóművészet *két független hivatás*. Ahogy mondani szokták: két lovat lovagol, aki ezt vállalja és megoldja, és Szappanos István élete így telt nyugdíjazásáig. S ő is munkájában egyaránt nevelt tanítókat, s keze alól kerültek ki olyan fiatalok, akik később alkotókká, művészekké váltak!

Mi a jellemző szemléleti íve a mai kiállításnak? Az, hogy Szappanos István megszállottan *a táj festője*. Persze a Kárpát-medencében, de azon belül sok helyen, egyáltalán nem csak az Alföldön. Művésztelepekre jár, a Bükkbe és a Balatonra jár, s a sok benyomást frissen örökíti meg. A táj az európai festészetben az egyik legmeghatározóbb téma. Különös a története. Az ókorban nagy volt a fontossága, de aztán a római birodalom bukása után az európai festészetben majd ezer évre háttérbe szorult, másodlagossá vált, hogy aztán már a gótikától kezdődően, majd a reneszánszban teljes szépségében kibomlóan a festészet központi területe legyen. S izgalmas látnunk, hogy változnak a súlypontok, előbb az itáliai, majd a holland tájkép festészetben, s ezt követően az angolban, majd a franciában... A magyar táj változatossága, szépsége mindig megigézte festőinket (és sok külföldi művészt is folyamatosan!). Trianon után csak Szentendre tudta őrizni a nagybányai látványélményeket, egyébként meghatározó lett (volt!) az Alföld – Szolnok, Kecskemét, Hódmezővásárhely, Makó, majd Szeged, Gyula. Meghatározókká és megújítókká váltak – immár a XX. század második felében – a nagy magyar Alföld-festők: Tóth Menyhért, Kohán György, Diószegi Balázs, Kurucz D. István és mások, akik tehát hagyományokat is követtek és meg is újítottak. Szappanos István ízig-veéig a magyar tájak festője, olajjal, paszttal egyaránt *az egész szépségeit*

Tavaszi Cserépfalun

2013 jún. 25.

Szappanos István festőművész kiállítása

A Népőiskola Alapítvány

szeretettel meghívja Önt és kedves családját

SZAPPANOS ISTVÁN

festőművész

alkotásaiból rendezett kiállítás megnyitójára.

Helyszín: Népőiskola Alapítvány, Kölcsey ház,

6065 Lakitelek, Felsőalpár 3.

A kiállítást megnyitja: Feledy Balázs, művészeti író, művészettörténész

A vendégeket köszönti: Lezsák Sándor, író, az Országgyűlés alelnöke

vizsgálja, ábrázolja. Kitűnően alkalmazza a pasztellt, és festőien. Nála egyértelműen képalkotó technika – finom festői tónusok megvalósításával. Ami ritka, hogy költőiség és drámaiság megjelenítésére egyaránt képes. Az előbbire szép példa a *Verankai hajnal* opálösszege, tünékenysége, mely még Egry Józsefet is felidézi vagy harmonikus, esztétikus *aktja*, az utóbbira 1956-os sorozata (*Diktatúra, 56 korpusza, Menekülők*), melyeket fekete kartonra, jellemzően vörös színnel, árnyalatokkal készített – tragédiát és hősiességet is kifejező lapok. Szép a *Vörös katedrális* című pasztellje, amely tulajdonképpen egy *Homage a' Fischer Ernő* című mű is lehet, hiszen valamikori tanárának kedvelt tematikáját dolgozta fel a művész, hasonló érzékenységgel. Olajfestményeinél számomra három körülmény fontos: *színelevenségeinek egyedisége, technikájának sajátossága*, valamint területi és évszabbeli tematikájának *szélessége*. Az elsőről: Szappanos István kedveli a dús, mély, összetett színeket. Nem fogja vissza magát, ettől (is) minden expresszív képein. Ugyanakkor a szürkéék ár-

nyalataival is remek kép festésére képes, mint azt a *Mocsaras táj* című munkája mutatja. A második különlegesség: festőtechnikája, ugyanis jellemzően *festőkéssel* dolgozik, tehát *rakja fel* a festékeket, a festékrétegeket. Egyedi faktúra gazdagság érzékelhető így művein. S a harmadik, amit ezen a kis kiállításon is megcsodálhatunk, az az, hogy az ország milyen *sok vidékén* érzi otthon magát, *mint festő*, készítve igényes képeket. Központban természetesen *Bükkzsérc*

van, amely a Bükki Nemzeti Park határán fekvő bukolikus község, Egertől, Mezőkövesdtől északra, s ahová a festő hosszú évtizedek óta jár. Érezni, hogy itt készült munkái *egész személyisége* mélységéhez állnak közel. De megragadja a nézőt balatoni, dömösi, veránkai képe, s ezeken túl *téli* festményének atmoszférája (két figurával!), s az a szinte egyedi festőélmény, hogy ő szereti a hajnalt, a pirkadatot, s ilyenkor is fest képet. Méghozzá nagyon is sikereset.

Szappanos István képei lényege, hogy persze a tájnak látványa, élménye van, de – esetében ez nyilvánvaló – a tájnak *lelke is* van! Valamiféle elmélyült *panteisztikus* festői szemlélettel van dolgunk. Ennek jegyében közelít a tájhoz, s mindezt a látványt még egy sajátos *zeneiség* is jellemzi. Kollekciónak két szép *csendéletet* is látunk. A *Megperzselt napraforgók* című mű nem csak festménynek igényes és mély, de lelkiállapot kifejezőnek is. A művész mindössze (?) huszonhárom képet állít ki, mégis ez egy sajátos *teljesség*, még ha tudjuk azt is, hogy itt most viszonylag kis méretű képeket tud csak bemutatni, de valójában otthonosan mozog a „méreteesebb” táblakép készítés terén is. S e kiállításon az is fontos információ, hogy kiállított képei többsége az utolsó *tíz év* termése, vagyis Szappanos István folyamatosan dolgozik.

Azzal kezdtem, hogy egy kiállítás alkalma, helyszíne, témája, kiállítója mindig okok által meghatározott, s hogy ez így van ma is. Illik ide ez a kollekciónak, s a képek jól érzik itt magukat Lakiteleken, ahol nem városi körülmények között, hanem sajátos természetben ágyazottsággal látogathatók. A genius loci szerepe tehát kiemelődik, s így kapcsolódik, kötődik ez a kiállítás az ideai szabadsághoz szelleméhez.

Gratulálva Szappanos Istvánnak, kiállítását szeretettel nyitom meg.

SZAPPANOS ISTVÁN (Kecskemét, 1945) festő, művészeti pedagógus. Szegeden a Tanárképző Főiskolán mesterei: Fischer Ernő, Winkler László, Cs. Pataj Mihály. 1968-75 között a kecskeméti Kodály Iskolában, majd a Tanárképző Főiskola vizuális-nevelés tanszékén tanít, ez utóbbin 1977-től szakosport-, ill. tanszékvezetője. 20 évig vezette Kecskeméten a Fényes Adolf Képzőművészeti Kört. Módszertani pályázatokon elért sikerei után 1983-ban megjelentetik az óvónőképzők számára írt *Rajzolás-festés-tárgyalakítás* c. könyvét, a 80-as években pedig oktatófilmeket készít. Természetelvű festészetében döntő szerepet kapnak a látványélményekből fakadó belső képek. Elsősorban pasztellel, olajjal és akvarellal dolgozik. Bevallása szerint műveiben a zeneiséget és a belső fényt keresi. Tanulmányutakat tett Csehszlovákiában, Japánban, Lengyelországban, Olaszországban, Svájcban és Ausztriában. 1986: Székely Bertalan-díj; 2002: Katona József-díj. Bács-Kiskun Megyei Prima-díj 2008.

FELEDY BALÁZS (1947, Budapest) művészeti író, kritikus, kurátor. Kutatási területe a kortárs magyar képzőművészet, iparművészet. Legutóbbi kötetei: Klgl Sándor (2009), Koller Galéria (2013), Nyerges Pál (2013).